

УДК 94(41-44):33»»192»»

ЕКОНОМІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ БРИТАНСЬКИХ ДОМІНІОНІВ У 20-ТІ РОКИ ХХ-го СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена вивченню важливих соціально-економічних процесів в Британських домініонах в період після першої світової війни. Розглядаються положення домініонів в світі, стан економіки (кредитно-фінансова система), стан сільського господарства, промисловості, торгівлі, стан транспорту і тд. Розглядується процес посилення позицій домініонів в економіці, в промисловості та інших сферах. Також розглядується соціальна ситуація та положення робочих.

Ключові слова: Реформи, економіка, криза, промисловість.

Загальна сума британських капіталовкладень в Канаді і Ньюфаундленді становила 443 млн. ф. ст., а в Австралії й Новій Зеландії – 651 млн. ф. ст. [1, с. 69]

Процес затвердження монополістичного капіталізму, який відбувався в Канаді на період між двома світовими війнами, поряд з властивими йому загальними закономірностями мав і специфічні, властиві тільки цій країні особливості. Так, досить високий рівень розвитку визначав прагнення проводити імперіалістичну політику на міжнародній арені – по відношенню до слаборозвинених країн, особливо до англійських колоній у системі Британської співдружності, всередині ж країни – по відношенню до франкомовної провінції Квебек. Однак, сильна зовнішня залежність як від Британської імперії, так і від США надавали обмежує ефект. Нарешті, прагнучи до нарощування

свого високотехнологічного промислового потенціалу, Канада аж до кінця другої світової війни залишалася аграрно-індустріальною країною, певною мірою зберігаючи за собою традиційну репутацію «пшеничного домініону».

У сфері промислового виробництва період Першої світової війни дозволив економіці Канади значно збільшити потужності деяких оборонних галузей, проте це не відносилось до важкої промисловості, яка перебувала на дуже низькому рівні в цілому. У перші повоєнні роки, занепад переживала видобувна промисловість: мало добувалося вугілля і нафти, майже припинився видобуток залізної руди. Чорна металургія перебувала в стані застою. Не володіючи власним виробництвом, більшість машин і верстатів Канада ввозила з США [2, с. 128].

Однак, з 1924 р. відносна стабілізація світової кон'юнктури дозволила більшості галузей канадської економіки почати підйом з досить високими темпами промислового розвитку, чому сприяв приплив капіталовкладень, переважно американських. Аж до кінця 20-х років був забезпечений швидкий ріст як у видобутку нафти, сталеплавленні, виробництві алюмінію, так і в машинобудуванні, ряді галузей обробної промисловості, виробництві паперу і гідроенергетиці.

У процесі модернізації банківської сфери до кінця 20-х років в результаті концентрації банківського капіталу з 40 банків залишилося 10, причому близько 70% всіх банківських капіталів Канади були сконцентровані в трьох з них – Монреальському, Королівському і Канадському комерційному.

Процесу вирівнювання ступеня розвиненості ключових галузей національної економіки перешкоджала орієнтація економіки Канади на зовнішні ринки і велика залежність від них. Національний дохід Канади складався в основному з доходів від експорту (до 1929 р. такі в абсолютному вираженні були третіми в світі після Англії і США; ці ж країни споживали більшу частину канадського експорту – 33% Англія і 40% США). Більше половини її експорту припадало на сировину і напівфабрикати. У 1929 р. частка Канади в світовому експорті становила: по нікелю – 72%,

асбесту – 72%, по газетному папері – 62%, по пшениці – 32%, алюмінію – 31%, цинку, свинцю, міді – 14% [3, с. 129].

Особливо помітною, внаслідок орієнтації економіки на виробництво невеликої групи експортних товарів, була диспропорція в розвитку між окремими галузями промисловості і сільського господарства. Наприклад, пшениці проводилося в Канаді в 5 разів більше, газетного паперу – в 10 разів, кольорових металів – в 20 разів, ніж було необхідно для внутрішнього споживання. Це викликало нестійкість економіки, залежність її від попиту на світовому ринку. Виникла також необхідність ввезення багатьох, головним чином, готових товарів з Англії і США, причому до 1928 р. на частку останніх припадало 68% у загальному канадському імпорті з тенденцією до зростання, тоді як частка Англії складала 15% і знижувалася [4, с. 323].

В територіальному плані економічний підйом 20-х років також позначився нерівномірно, забезпечивши найбільший розвиток Британської Колумбії, привинціям Онтаріо і Квебек. Поліпшення економічного становища в депресивних провінціях вимагало особливих заходів з боку уряду. Для приморських провінцій був запропонований спеціальний план заходів щодо усунення диспропорцій. Навіть переважно сільськогосподарські степові провінції країни, забезпечили до 1929 р. Канаді перше місце в світі щодо вивозу пшениці при вирощуванні лише близько 10 % земель, придатних для землеробства, все це вкрай потребувало вдосконалення господарства (оснащеність господарств тракторами становила близько 13%).

За весь період 20-х років в Канаді було стабільне збільшення заробітньої платні у різних галузях [5, с. 277].

Плани зростання економіки країни базувалися і на дуже великих природних ресурсах: 90% світових запасів нікелю, 50% кобальту, 65% азбесту з розвіданих на той момент у світі припадали на Канаду; близько 65% всіх лісів (понад 1 млн. кв. миль) і близько 30% запасів поверхньої прісної води Північноамериканського континенту також належали Канаді.

Найважливіший ресурс розвитку забезпечував Канаді і досить високий еміграційний потік з Європи. У міжвоєнний період,

особливо в роки стабілізації, число іммігрантів до Канади піднімалося до рівня 139 тис. осіб в 1920 р. і 167 тис. у 1928 р.; у загальному об'ємі з 1921 по 1931 р. країною було прийнято понад 1,5 млн. іммігрантів.

До моменту закінчення Першої світової війни Австралія, загальні військові витрати якої за 1914-1919 рр. склали 364 млн. ф. ст., а позики тільки у британського уряду склали 49 млн. ф. ст. при розмірі внутрішніх позик 188,5 млн. ф. ст., підійшла з збільшеними податками і середнім збільшенням вартості життя майже на 50%. При цьому країна продовжувала залишатися переважно аграрної, основним товаром для експорту залишалася вовна.

20-ті роки почалися для Австралії доволі сприятливо: експортні ціни на вовну, зерно, масло і м'ясо стрімко зростали і в 1925 р., в порівнянні з цінами 1913 р. збільшилися відповідно на 163%, 50%, 60% і 60% .

Вигідна економічна кон'юнктура сприяла розвитку головних галузей австралійської економіки. Виробництво вовни зросло за 1920-1929 рр. з 625 млн. до 968 млн. фунтів, а поголів'я овець – з 86,1 млн. до 106,2 млн. Збільшення експортних можливостей Австралії за 1920 -1929 рр. склало по вовні з 542 млн. до 763 млн. фунтів (з 42,1 млн. до 55,9 млн. ф. ст. у грошовому вираженні), а по замороженому м'ясу – з 130 млн. фунтів в 1913 р. до 284 млн. фунтів до середини 20-х років (з 1460 ф. ст. до 4140 ф. ст.) [6, с. 177].

В роки стабілізації зміцніла й промисловість Австралії. Загальна вартість валової продукції обробної промисловості країни збільшилась з 348,5 млн. ф. ст. в 1924 р. до 420,4 млн. ф. ст. у 1929 р., а число зайнятих робітників за цей період збільшилось з 414 тис. до 450 тис.

Зростання виробництва забезпечувалося великим обсягом іноземного капіталу, який становив за період 1921-1927 рр. 1188 млн. ф. ст., з яких британські інвестиції становили 554 млн. ф. ст.

В 20-ті роки реальна заробітня платня сильно вирісла. Збільшився розмір заробітньої платні по відношенню до вартості життя, люди мали змогу проводити накоплювання [7, с. 319].

Частка головного австралійського експортного товару – вовни,

що поставляється на традиційні ринки за період 1921-1931 рр. була істотно перерозподілена: зростання для Європи і Японії склало відповідно з 38,1% до 47,7% і з 7,1% до 19,7%, а поставки до Великобританії знизилися з 47,5% до 29,7% [8, с. 323]. Хоча Великобританія як і раніше залишалася основним торговим партнером Австралії, її частка в зовнішньому товарообігу цієї країни скоротилася: падіння з 1913 по 1929 рр. склало в експорті 45.1% до 38%, а в імпорті з 59,7% до 39,7%. Зате помітно зросла частка США та Японії. У той же час частка США збільшилася, відповідно, з 2,7% до 4% з 1,3% до 3,4%, а Японії – з 1,6% до 7,9% і з 1,2% до 3,3% [9, с. 180] .

Досить надійним джерелом поповнення людських ресурсів для Австралії була імміграція. Хоча за кількістю жертв серед військовослужбовців за час Першої світової війни (у відсотковому відношенні до загальної чисельності населення країни) Австралія посіла друге місце серед країн Британської імперії, за 1921-1927 рр. до Австралії прибуло 263 тис. іммігрантів. До початку 30-х років загальна чисельність населення країни досягла 6,5 млн. чоловік.

Новозеландський уряд, по суті, глибоко цікавило лише одне питання з обговорюваних у Версалі – доля німецьких колоній на Тихому океані. У Мессей (прем'єр-міністр Нової Зеландії) поспішив заявити, що його країна ніколи не погодиться з поверненням Західного Самоа Німеччині і буде всіма силами перешкоджати встановленню контролю над цими островами якою-небудь іноземною державою. Отримання У. Мессеєм мандату Ліги націй на управління Західним Самоа було з задоволенням прийнято новозеландськими «локальними імперіалістами» [10, с. 119].

Одночасно з цим Нова Зеландія отримала мандат на управління островом Науру (спільно з Великобританією та Австралією). У 1925 р. Англія передала в управління Нової Зеландії острови Токелау. Крім цих острівних володінь Нова Зеландія з 1923 р. стала претендувати на частину Антарктиди, названої Землею Росса.

Промисловість Нової Зеландії підійшла до закінчення Першої світової війни з переважно аграрною економікою (доповненою

обробною промисловістю), встиг зміцнитися на виконанні військових замовлень.

Подальший розвиток вдалося забезпечити в 20-ті роки за рахунок збільшення виробництва: вартість валової продукції країни збільшилася з 1918 р. по 1928 р. на 40 % – з 86,8 млн. ф. ст. до 121,1 млн. ф. ст. По галузях новозеландської економіки з 1918 р. по 1928 р. у грошовому вираженні зростання склало: по продуктах землеробства – з 8,2 млн. ф. ст. до 9,3 млн. ф. ст., м'ясопродуктах – з 38,6 млн. ф. ст. до 40,8 млн. ф. ст., молочних продуктів – з 14,8 млн. ф. ст. до 28,3 млн. ф. ст., для обробної промисловості – з 12,3 млн. ф. ст. до 22 млн. ф. ст. [11, с. 120]

В період 20-х років середня заробітня платня в різних сферах господарства Нової Зеландії була найвиша в першій половині ХХ століття [12, с. 341].

Розподіл придатної землі сільськогосподарського призначення (66 млн. акрів) наводився у відповідність до вкладу у формування державного бюджету, і до березня 1929 р. з 44 млн. акрів 1,8 млн. були відведені для землеробства, 5,8 млн. – для молочного тваринництва, 36 млн. – для вівчарства. У власності маорі залишалося лише 5 млн. акрів.

Площа під пшеницю збільшилася з 208 тис. акрів у 1918-1919 рр. до 255 тис. акрів у 1928-1929 рр., що забезпечило при зростанні урожайності збільшення загального виробництва пшениці з 6,6 млн. до 8,8 млн. бушелів. Посівні площі під ячменем скоротилися за цей період з 172,7 тис. до 73,1 тис. акрів, що дало зниження виробництва з 6,9 млн. до 3,1 млн. бушелів.

Поголів'я великої рогатої худоби і овець збільшилося в 1919-1929 рр. відповідно з 3,9 млн. до 4,8 млн., і з 25,8 млн. до 29,1 млн. [13, с. 120-121].

Розвиток добувної промисловості призупинився, видобуток залізної руди, золота, міді, марганцю, олова залишався на низькому рівні. У добувній промисловості основне місце займав видобуток вугілля, однак при зростанні вироблення в 1919-1928 рр. з 1,9 млн. т. до 2,5 млн. т. реалізація на зовнішньому ринку була невелика.

Розвиток обробної промисловості, хоча і був досить швидким, відбувався в основному за рахунок невеликих підприємств переважно в провінціях Окленд, Веллінгтон, Кентербері і Отаго. У 1916-1928 рр. загальна кількість робочих місць зросла з 50,7 тис. до 81,8 тис. осіб, а вартість продукції, що випускалася – з 44 млн. н. до 87,7 млн. ф. ст. До кінця 20-х років в країні працювало близько 5,2 тис. підприємств.

Зовнішньоторговельний товарообіг Нової Зеландії демонстрував стійке зростання і збільшився з 84,2 млн. ф. ст. в 1919 р. ф. ст. до 103,6 млн. ф. ст. в 1929 р., в тому числі експорт – з 53,9 млн. ф. ст. до 54,9 млн. ф. ст., а імпорт – з 30,3 млн. ф. ст. до 48,7 млн. ф. ст. Землеробські товари, золото і вугілля займали незначне місце в новозеландському експорті, переважна частина експорту приходилась на продукти тваринництва, частка яких піднялася з 80,6% у 1919 р. до 94,2% в 1928 р. (в 1929 р. вовни було експортовано на 15,4 млн. ф. ст., олії – на 13,2 млн. ф. ст., мороженого м'яса – на 9,9 млн. ф. ст., сиру – на 7 млн. ф. ст.) [14, с. 121].

Основними імпортними товарами були машини та обладнання, сировина та продукти харчування. У 1928 р. при загальній вартості імпорту в 49,9 млн. ф. ст. вартість машин та обладнання становила 35 млн. ф. ст., продуктів, тютюну та алкогольних напоїв – 7,2 млн. ф. ст., сировини – 2,4 млн. ф. ст.

Хоча Нова Зеландія залишалася головним торговим партнером Великобританії, тим не менш в період з 1921-1928 рр. експорт в Англію скоротився з 86,4% до 72,1%, зниження імпорту з Англії – з 60% до 47% (за 1928 р. експорт і імпорт Нової Зеландії з Англії становили відповідно 40,5 млн. ф. ст. і 21,3 млн. ф. ст.). Друге місце в торгівлі з Новою Зеландією займали Сполучені Штати з співвідношенням експорту до імпорту 4,3 млн. ф. ст. до 8,2 млн. ф. ст. Сумарний товарообіг Нової Зеландії за 1928 р. з Австралією склав 6,9 млн. ф. ст., з Канадою – 5,8 млн. ф. ст., з Японією – 1,2 млн. ф. ст. [15, с. 122]

Європейське населення Нової Зеландії за 1919-1929 рр. збільшилася з 1227 до 1486 тис. чоловік, в середньому на 20 тис. осіб на рік.

Поповнення людських ресурсів відбувалося в основному за рахунок місцевого населення, так як якщо в 1913 р. число іммігрантів перевищувало число емігрантів на 12 тис., то до 1929 р. це співвідношення зменшилося до 0,7 тис.

В період першої світової війни економіка Південно Африканської Республіки отримала помітний розвиток. Потреби військ Антанти, потреби самої армії ПАС, яка билася як на території німецьких колоній Східної і Південно-Західної Африки, так і на європейському театрі воєнних дій, – все це стимулювало розвиток господарства країни. Розрив світових економічних зв'язків і транспортні труднощі обмежували приплив промислових товарів у Африку створивши для промисловості ПАС сприятливий ринок всередині країни і в суміжних районах континенту. Число підприємств обробної промисловості з 1915 по 1920 р. зростає вдвічі. У 1922 р. був створений трест по виплавці заліза і сталі – ІСКОР – перше велике державно-монополістичне підприємство ПАС [16, с. 566].

Підвищення попиту на сільськогосподарську продукцію призвело до того, що її експорт у 1919-1920гг. удвічі перевершив довоєнний. Встановлені під час війни високі світові ціни на золото дали додатковий стимул розвитку провідної галузі економіки ПАС – золотодобувної і в цілому гірничодобувної промисловості; різко зростає чисельність міського пролетаріату, причому чисельність африканців у гірничодобувній та обробній промисловості в 1920 р. наближалася до 400 тис. В промисловості африканці використовувалися самої чорної роботи. Однак під час війни потреба в робочих руках виявилася настільки велика, що працю африканців застосовувався і напівкваліфікованих роботах [17, с. 566].

Доля Англії у товарообороті ПАС знизилася з 65% у 1913, до 40% у 1929 [18, с. 323].

Незабаром після закінчення війни перед країною постали серйозні економічні труднощі. Відновлення старих торговельних зв'язків капіталістичного світу обмежило для ПАС ринки збуту. Світова економічна криза 1920-1921рр., падіння цін на золото прямо або побічно відбилися на більшості галузей промисловості. Вартість життя швидко зростала.

До закінчення Першої світової війни Ірландія підійшла з ослабленою економікою та досить нерозвиненою промисловістю, значно поступаючись іншим домініонам. Проте вигідне географічне положення, з одного боку, і активні національно-релігійні рухи за порятунок від британського панування (Так, у 1919 році Ірландська республіканська армія розгорнула активні бойові дії проти англійських військ і поліції) дозволили їй претендувати на статус домініону.

У грудні 1921 року був підписаний мирний договір між Великою Британією та Ірландією. Ірландія отримала статус домініону (так звана Ірландська Вільна держава). Винятком стали шість найбільш розвинених в промисловому відношенні північно-східних графств (Північна Ірландія) з переважанням протестантів, які залишалися у складі Сполученого Королівства. Проте Британія зберігала на території Ірландії військові бази, право на отримання «викупних платежів» за колишні володіння англійських лендлордів [19, с. 71].

З переходом до неоколоніального варіанту управління кола, що уособлювали в Ірландії пряме колоніальне панування Великобританії, змінила у владі ірландська національна буржуазія в особі її найбільш помірного крила.

Навесні 1923 р. владою була здійснена широка аграрна реформа, яка майже покінчила з залишками британського лендлордизму в Ірландії (із збереженням, проте, знижених виплат англійської уряду).

В умовах відсталості, та до того ж ще й розореної війною Ірландії, положення могло змінити лише активне і цілеспрямоване втручання держави в економічне життя. Нагальною була протекціоністська митна політика для захисту ірландської промисловості від британської конкуренції, успішного розвитку існуючих галузей і створення нових. Перспективи зростання тут багато в чому залежали від державної політики в області фінансів, і зокрема від промислового кредитування. Несприятлива економічна кон'юнктура зумовлювала відтік капіталів з Ірландії. Всього ж, за деякими даними, в середині 20-х років у метрополію та її володіння було вкладено 90 млн. ф. ст. ірландських грошей – сума, що вдвічі перевищувала англійські капіталовкладення в Ірландії. У цих умовах були потрібні спеціальні заходи з боку

держави щодо мобілізації необхідних коштів для будівництва національної промисловості [20, с. 321].

У 1923 р. після жвавих дебатів Національний парламент більшістю голосів ухвалив так званий закон про захист промисловості, що вводив невеликі мита на ввезення в країну автомобілів, сигарет, музичних інструментів, годинників. У наступному році була створена державна корпорація промислового кредиту з дуже невеликим грошовим фондом – 750 тис. ф. ст., однак її робота не принесла успіху (за 3 роки було схвалено лише 15 запитів). Реалізовані проекти обмежувалися кількома дрібними фабриками: меблевою, кондитерською, взуттєвою, а також бійнею в Дрогеді; в цілому ж за період 1922-1926 рр. число дрібних і середніх промислових підприємств знизилася з 2 тис до 1516. Єдиним винятком став початок будівництва в 1925 р. на р. Шаннон великої гідроелектростанції, що поклала початок створенню державної енергосистеми.

Для залучення іноземних капіталів приймалися спеціальні державні пільги, прибутковий податок був одним з найнижчих в Європі; важливим чинником була невелика вартість робочої сили.

В галузі сільського господарства держава активно сприяла збільшенню і максимальній раціоналізації господарств, з тим щоб здешевити витрати виробництва, підвищити якість ірландського сільськогосподарського експорту, зробити його більш конкурентоспроможним на британських ринках. Надавалася технічна допомога, кредити надавали переважно великим господарствам, стимулювалися об'єднання кооперативних товариств в загальнонаціональні альянси. У 1927 р. держава заснувала Сільськогосподарське кредитне товариство з капіталом в 0,5 млн. ф. ст. [21, с. 322].

У сфері реформування земельних відносин проводилися заходи з ліквідації залишків панського землеволодіння, проте процес йшов повільно. У країні залишалися десятки тисяч орендарських ділянок, рента лендлордам становила 1,5 млн. ф. ст. у рік. Вдвічі більшу суму забирали у ірландських селян щорічні земельні платежі британській короні.

В Ірландії протягом досить тривалого часу спостерігався високий рівень еміграції, приріст населення залишався стабільно негативним; така тенденція характерна і для 20-х років. Збереження такого порядку речей визначалося насамперед слабкою розвиненістю національної економіки.

Хоча Індія не мала незалежність в галузі внутрішньої, і тим більше зовнішньої політики, за своїм значенням вона цілком могла претендувати на привілейоване положення з особливими можливостями серед інших британських колоній.

Війна сприяла поживленню промислового розвитку Індії. Збільшилося виробництво продукції бавовняної промисловості; розширився випуск виробів легкої і харчової промисловості. спостерігалось також зростання деяких галузей важкої промисловості, виникли нові металургійні підприємства, було відзначено зростання фабричного виробництва в Індії [22, с. 64].

Скорочення імпорту товарів, особливо текстилю з Англії, і створення нових ринків на Близькому Сході сприяли зростанню індійської текстильної промисловості і збільшення доходів власників фабрик. З 1914 р. по 1921 р. число фабрик з кількістю робітників не менше 50 зростає з 2874 до 3965, а фабричних робітників – з 950 тис. до 1266 тис. В Бомбеї число робочих текстильних фабрик зростає з 110 тис. у 1914 р. до 126 тис. 1919 р. Число зайнятих на залізниці і водному транспорті, а також у видобувній промисловості склало в сумі 1 млн. чоловік [23, с. 603].

У роки війни і після неї відбувалося масове обезземелення селянства, концентрація землі в руках поміщиків і лихварів, зростання числа безправних орендарів, що суттєво погіршувало ситуацію в соціальній сфері. В 1918-1920 рр. за даними Вільяма Хантера, генерального директора департаменту індійської статистики, 40 млн. індійців майже завжди голодували, купівельна спроможність значної частини населення була надзвичайно низькою. Соціальна напруженість виливалася в протестні дії, найбільшим впливом серед політичних рухів володів Індійський Національний Конгрес [24, с. 380-381].

Посилення діяльності і впливу ІНК спонукало англійців піти на заходи з надання Індії обмеженого самоврядування. Прийнятий у 1919 р. парламентом закон посилив значення виборних

законодавчих зборів при віце-королі і губернаторах провінцій і надав індійцям право обіймати другорядні міністерські посади в системі колоніальної адміністрації. Однак, прийнятий одночасно закон Роулетта, спрямований проти антиурядової діяльності призвів до розстрілу мітингу протесту в Амрітсарі (близько тисячі вбитих, ще дві тисячі поранено), що призвело до бурхливого зростання протестних настроїв.

Ускладнювало соціально-політичну ситуацію і те, що протягом 1920-х рр. при явному сприянні колоніальної влади поживалася діяльність Всеіндійської мусульманської ліги, якій протистояв релігійний Великий союз індусів., на з'їзді прихильників якого у 1925 р. пропонувалося навіть мало не силою повернути в індуїзм всіх індійських мусульман. Прагнучи вивести ситуацію з глухого кута, ІНК прийняв до виконання пропозицію Мотилала Неру зосередитися на завоюванні місць в Законодавчих зборах і домагатися впливу на колоніальну адміністрацію за допомогою офіційних законодавчих процедур.

У 1928 р. М. Неру представив Конгресу проект майбутньої конституції Індії, який передбачав надання їй статусу домініону. Відмова англійців взяти до уваги цей проект стала приводом для початку другої кампанії громадянської непокори [25, с. 153].

Шевцов А. С.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ БРИТАНСКИХ ДОМИНИОНОВ В 20-е ГОДЫ XX ВЕКА

Статья посвящена изучению важных социально-экономических процессов в Британских доминионах в период после первой мировой войны. Рассматриваются положения доминионов в мире, состояние экономики (кредитно-финансовая система), состояние сельского хозяйства, промышленности, торговли, состояние транспорта и тд. Рассматривается процесс усиления позиций доминионов в экономике, промышленности и других сферах. Также рассматривается социальная ситуация и положение рабочих.

Ключевые слова: Реформы, экономика, кризис, промышленность.

THE ECONOMIC SITUATION OF THE BRITISH DOMINIONS IN THE 20 YEARS OF THE TWENTIETH CENTURY

The article is devoted to the study of important social and economic processes in the British dominions in the period after the First World War. Dominion Rozhlyaduyetsya position in the world economy (monetary system), the state of agriculture, industry, commerce, state transportu and so on. Rozhlyaduyetsya process of strengthening the position of the dominions of the economy, industry and other fields. Also rozhlyaduyetsya social situation and the position of the workers.

Key words: *Reforms, economy, crisis, industry.*

Джерела та література

1. Хэкси С. Английские консерваторы у власти / Саймон Хэкси, переклад с англ. – М.: социально-экономическое издательство, 1940. – 136 с.
2. Тишков В. А. История Канады / В. А.Тишков, Л. В. Кошелев. – М.: Из-во «Мысль», 1982. – 304, [1] с.
3. Тишков В. А. История Канады / В. А.Тишков, Л. В. Кошелев. – М.: Из-во «Мысль», 1982. – 304, [1] с.
4. Дубинский Л. С. Монополии и экономика Англии / Л. С. Дубинский. – М.: Изд-во социально-экономической литературы, 1960. – 478 с.
5. Кучинский Ю. История условий труда в Великобритании и Британской империи / Ю. Кучинский, переклад с англ. – М.: Гос. изд-во иностранной лит-ры, 1948. – 428 с.
6. Малаховский К. В. История Австралии / К. В. Малаховский; Академия Наук СССР Ордена трудового красного знамени институт востоковедения. – М.: Изд-во «Наука», 1980. – 400 с.
7. Кучинский Ю. История условий труда в Великобритании и Британской империи / Ю. Кучинский, переклад с англ. – М.: Гос. изд-во иностранной лит-ры, 1948. – 428 с.

8. Кристофер Д. Англия История страны / Дэниел Кристофер, перевод с англ. – Санкт-Петербург: Мидгард, 2007. – 477 с.
9. Малаховский К. В. История Австралии / К. В. Малаховский; Академия Наук СССР Ордена трудового красного знамени институт востоковедения. – М.: Изд-во «Наука», 1980. – 400 с.
10. Малаховский К. В. История Новой Зеландии / К. В. Малаховский; Академия Наук СССР Ордена трудового красного знамени институт востоковедения. – М.: Изд-во «Наука», 1981. – 401 с.
11. Малаховский К. В. История Новой Зеландии / К. В. Малаховский; Академия Наук СССР Ордена трудового красного знамени институт востоковедения. – М.: Изд-во «Наука», 1981. – 401 с.
12. Кучинский Ю. История условий труда в Великобритании и Британской империи / Ю. Кучинский, перевод с англ. – М.: Гос. изд-во иностранной лит-ры, 1948. – 428 с.
13. Малаховский К. В. История Новой Зеландии / К. В. Малаховский; Академия Наук СССР Ордена трудового красного знамени институт востоковедения. – М.: Изд-во «Наука», 1981. – 401 с.
14. Малаховский К. В. История Новой Зеландии / К. В. Малаховский; Академия Наук СССР Ордена трудового красного знамени институт востоковедения. – М.: Изд-во «Наука», 1981. – 401 с.
15. Малаховский К. В. История Новой Зеландии / К. В. Малаховский; Академия Наук СССР Ордена трудового красного знамени институт востоковедения. – М.: Изд-во «Наука», 1981. – 401 с.
16. Новейшая история стран Азии и Африки / М. Ф. Юрьев, В. Ф. Васильев, М. Н. Пак [и др.]; [науч. изд. М.Ф. Юрьев]; Институт восточных языков. – М.: Изд-во московского университета, 1965. – 549 с.
17. Юрлов Ф. Н. История Индии. XX век / Ф. Н. Юрлов, Е. С. Юрлова. – Подольск: Институт востоковедения,

2010. – 918, [1] с. – (ИСВ. XX век).
18. Дубинский Л. С. Монополии и экономика Англии / Л. С. Дубинский. – М.: Изд-во социально-экономической литературы, 1960. – 478 с.
 19. Полякова Е. Ю. Национальная идея и раскол Ирландии [Электронный ресурс] – Режим доступа:
 20. http://ecsocman.hse.ru/data/2012/06/29/1261718227/007_Полякова_Национальная%20идея%20и%20раскол%20Ирландии_56-71.pdf
 21. Гольман Л. И. История Ирландии / Л. И. Гольман, А. Д. Колпаков, В. Э. Кунина [и др.] ; [наук. ред. Л. И. Гольман]; Редакция исторической литературы. – М.: Изд-во «Мысль», 1980. – 392 с.
 22. Гольман Л. И. История Ирландии / Л. И. Гольман, А. Д. Колпаков, В. Э. Кунина [и др.] ; [наук. ред. Л. И. Гольман]; Редакция исторической литературы. – М.: Изд-во «Мысль», 1980. – 392 с.
 23. Трухановский В. Г. Новейшая история Англии / В. Г. Трухановский. – М.: Изд-во социально-экономической литературы, 1958. – 593 с.
 24. Новая история колониальных и зависимых стран. / упоряд. С. Н. Ростовский, А. А. Губер, М. С. Иванов [и др.]. – М.: Институт истории академии наук СССР, 1940. – Т. 1
 25. Антонова К. А. История Индии / К. А. Антонова, Г. М. Бонгард-Левин, Г. Г. Котовский ; Мысль. – М., 1973. – 579, [1] с.
 26. Юрлов Ф. Н. История Индии. XX век / Ф. Н. Юрлов, Е. С. Юрлова. – Подольск: Институт востоковедения, 2010. – 918, [1] с. – (ИСВ. XX век).